

השבת האחרונה של השנה

מובא בספרים הקדושים כי השבת האחרונה בשנה כוללת את כל שבתות השנה, ולעת צאת השנה מתאסף כח מכל שבתות השנה, כלשונו של ה"בית אהרן" מקרלין, שהשבת שלפני ראש השנה הוא העליה מכל השנה.

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר מציין: "והנה כל שבת ושבת היא הכנה הראשונה שיוכל לקבל שבת הבא בקדושתו הגדולה ע"י הכנה דרבה בששת ימי המעשה... כמ"ש ושמרו בני" את השבת לעשות וגו', ע"י הכנתם שישמרו שבת בקדושתו יזכו לעשות את השבת הבא, והנה שבת זה שהוא שבת האחרון מהשנה שעברה, הוא נעוץ סופו בתחילתו, וע"י שמירתו בקדושה ובטהרה נוכל לתקן את כל מה שפגמנו בכל שבתות השנה שעברו, כמאמר צדיקים קדמונים כאשר ירים איש את קצה המטה יתרומם כל המטה, כן כאשר יתקן איש ביום האחרון יתקן כל הזמן, וזהו מ"ש בתנא דבי אליהו (ל"א) ימים יוצרו ולו אחד בהם זה יום השבת, אחד, יום המיוחד שבימים, והוא הש"ק, ויום אחד בשנה חשוב שנה, ר"ל יום אחד זה הש"ק ההוא מחשיב לדבר חשוב כל השנה כולה... והכנה זו היא הכנה לשבת הבעל"ט, שהוא יום הדין בתפילות ותחנונים ביום הדין ויוציא כאור משפטינו". ("ישמח ישראל" נצבים וילך).

וכה הם דברי בעל "בית אברהם" מסלונים (סליחות): יום אחד בשנה חשוב שנה, אם מראשית השנה ועד אחרית השנה היה יום אחד שעשה נח"ר לפניו ית', מציל על כל השנה, שכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעה תליין, מעלה את כל השנה, ועל שבת זה נאמר ש"ק נפשות ישראל בצל כנפיך יחסיון.

בספר "נתיבות שלום" (שבת שלפני ר"ה) מוסיף על כך שמלבד מה שאפשר לתקן בשבת האחרונה את השנה שחלפה, הרי היא גם השער וההכנה לקראת הימים הנוראים של השנה החדשה, ע"י השבת הזו, ומזכיר את דברי בעל "באר מים חיים" על דברי הזוהר הקדוש כל ברכאן וגו' שכל העניינים והבחינות השייכים למשך השבוע, הכל נעשה ונמשך בש"ק שלפני כן, וזה ענין שבת הגדול בה יורדים כל הארות חג הפסח, וכן בשבת שובה יורדים הארות יוהכ"פ, וכמו"כ בשבת שלפני ראש השנה נמשכים ויורדים כל עניני ר"ה.

שנינו במסכת מגילה (לא, ב), "עזרא תיקן להם לישראל שיהיו קורין קללות שבמשנה-תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא כדי שתכלה שנה וקללותיה". ובתוספות פירשו, לפי שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ר"ה. בפרשה שלא תהא מדברת בקללות כלל, כדי שלא להסמיך הקללות לראש השנה.

בספרי חסידות פירשו שמרומז בכך כי כהכנה לקראת השנה החדשה הבעל"ט יש לנו להקדים הן בסור מרע והן בעשה טוב, וזה ענין שתי השבתות האחרונות בשנה: שבת שבה קורין התוכחה, בבחינת "תכלה שנה וקללותיה", ואילו השבת האחרונה העבודה ב"עשה טוב", בבחינת "תחל שנה וברכותיה".

בספר "שפת אמת" מובא בשם ה"חידושי הרי"ם" שלכן קורים פרשת נצבים קודם ר"ה ע"פ מה שאמרו במדרש וברש"י שבכל פעם שיצא מפרנס לפרנס העמיד אותם מצבה, כן בכל שנה כשיוצאים משנה שעברה לשנה החדשה, הוא הזמן לעשות חשבון הנפש מכל השנה שעברה לשוב לה' ועי"ז יש לו כח לקבל את השנה החדשה.

ומוסיף על כך בעל "אמרי אמת" - שכן נרמז בדברי חז"ל משמר היוצא אומר למשמר הנכנס, מי ששיכן את שמו בבית הזה הוא ישכין ביניכם אהבה ואחוה שלום ורעות, משמר היוצא זה שבת האחרון אומר ומסייע למשמר הנכנס לקראת השנה החדשה, ישכין ביניכם וכו' אהבת ישראל להחזירו בתשובה המביא לאהבת ה'.

וכלשון הבאר מים חיים, שגם ביום הגדול והנורא עת משפט עמו ישראל בר"ה והקצבת חיותם ופרנסותיהם ומזונותיהם הנה הכל נעשה ונמשך בשבת שלפניו, וכמו"כ כל המדרגות העילאיות השייכות לר"ה, כלשון חז"ל שכולן נסקרין בסקירה אחת, והיינו שכל הנשמות עוברות כביכול לפני הקב"ה והקב"ה מביט על כל אחד ואחד וגו' גם הדרגא הזאת ישנה כבר בש"ק האחרונה, והרי היא השער והמבוא לראש השנה.

על רבי אליהו לופיאן מסופר כי בשלהי חודש אלול היה נוהג להכריז: הנה מחר תהיה ערב שבת-קודש האחרונה של שנה זו, ומחרתיים יהיה שבת קודש האחרון של השנה על משמעות ההכרזה מסביר רבי יעקב ישראל הכהן בייפוס בספרו "ילקוט לקח טוב" (ימים נוראים) מתוך דברים שאמר הרב לופיאן, בספרו "לב אליהו" מערכות התשובה, (עמ' שכג) ידוע מה שאמרו חז"ל שאם בא אורח נכבד, עושים לכבודו סעודה שבה מגישים בשר ודגים וכל מטעמים. אבל כאשר האורח שוהה בבית מארחיו שנה שלימה, בודאי שלא בכל פעם יגישו לפניו בשר ודגים, שונה היא ההתנהגות כאשר מגיע זמן הפרידה מהאורח; אז שוב עושים סעודה גדולה לכבודו. הוא הדין לגבי השבת האחרונה של השנה. גם אם לא כבדנו את כל שבתות השנה כראוי, על כל פנים את השבת הזו, שהיא בבחינת אורח הנפרד מאתנו אנו צריכים לכבד ביותר, נעשה איפוא כמנהגנו בשנים שעברו לקבל את השבת מתוך עסק התורה שעה אחת לפני תפילת קבלת שבת. כל בני הישיבה יבואו בשעה המוקדמת, ויכבדו בכך את השבת. את תפילות יום השבת הזה, נתפלל בכוונה גדולה יותר מאשר בשאר הימים. אין הכוונה לכוונות על דרך הנסתר, אלא לכוון היטב את פירוש

המלות. בסעודות שבת זו נאכל את מאכלי השבת לכבוד שבת-קדש. הנה הלכה פסוקה היא לכבד את השבת במאכלים טובים - "במאכל ובמשתה ובכסות נקיה". ויש להתבונן, אילו היו נותנים לאדם ביום חול, מאכלים טובים כמטעמי השבת, האם לא היה שבע רצון מזה? אם כן, אם הוא אוכל את המעדנים בשבת רק כדי להנות את עצמו, אין בכך משום כבוד השבת. אדם זה את עצמו הוא מכבד. אלא צריך שיתבונן מעט בעת האכילה, לאכול לכבוד שבת במחשבה מקודשת, ואז הרי הוא מכבד את השבת. ב"לבוש" איתא "ואין מברכין ר"ח תשרי, ר"ה, כמו שמברכין שאר ר"ח, והכל מטעם כדי לערבב את השטן שלא ידע יום שהוא ר"ה, כיון שלא קדשוהו. וסימן לדבר "בכסה ליום חגנו" שיהיה החודש מכוסה בו שלא יזכרוהו".

ב"ליקוטי מהרי"ח" הובא בשם "הגהות ומנהגים" כי חודש תשרי הוא מבורך ועומד.

בעל "התניא" סיפר שבהיותו במעזריטש שמע ממורו הבעש"ט: "החודש השביעי שהוא החודש הראשון לחודשי השנה, הקב"ה בעצמו מברכו בשבת מברכים שהוא השבת האחרונה של חודש אלול, ובכח זה ישראל מברכים את החודשים י"א פעמים בשנה". השבת אנו מפטירין את ההפטרה השביעית מהפטרות 'שבעא דנחמתא', ובה אנו קוראים -ושנת גאולי באה" לרמז את התקוה והציפיה שתתחדש עלינו שנת גאולה וישועה בב"א.

(המודיע)